

Corinne :

- 1) Anh N.P. bàn về " Đạo Phật Tây Phương" nhưng " Đạo Phật Tây Phương" thật có hay không? Theo ý riêng tôi thì chưa chắc. Tôi chỉ thấy một số người Tây Âu, phần đông có trình độ giáo dục cao và thuộc tầng lớp khá giả trong xã hội, theo phái này hay phái khác của Phật giáo Đông Phương, nào là Nguyên Thủy Tích Lan hay Miên, nào là Thiền Nhật Bản hay Mật tông Tây Tạng, tùy duyên và bản tính ... Anh N.P. nhận xét rất đúng, Phật tử Tây Âu nói chung hay tới với Đạo Phật với tinh thần phê phán, khoa học và nghiên cứu. Đây cũng là lẽ dĩ nhiên vì thành Phật tử đối với một người Tây Âu là kết quả của một hành trình tìm kiếm và lựa chọn đòi hỏi suy nghĩ, cân nhắc và khảo sát. Nhưng dù có cái "approche" chung đó, tôi chưa thấy hiện tại có một nhóm người nào, một trường phái nào mà có thể gọi được là " Đạo Phật Tây Phương".
- 2) Nếu sự đóng góp của Phật tử Tây Âu chỉ là những công trình nghiên cứu, viết sách báo, tổ chức những lớp học trong Đại học, thì tôi sợ " Đạo Phật Tây Phương" sẽ trở thành ngành chuyên môn cho một số trí thức, học giả và sẽ từ từ mất sức sống, héo hắt. " Đạo Phật Tây Phương" và "Chuyển Pháp Luân thứ ba" sẽ chỉ có khi nào có người Tây Âu đạt thành chính quả qua thực tập tu hành. Từ trong tư thế giác ngộ đó, họ có thể phát triển được " Đạo Phật Tây Phương" nếu thấy cần thiết. Học hỏi, nghiên cứu và hiểu biết là những điểm rất quan trọng nhưng kinh nghiệm và thực hành còn có tầm quan trọng hơn.
- 3) Chưa chắc người Tây Phương "tới với Đạo Phật như tờ giấy trắng." Người Tây Âu có những thành kiến của người Tây Âu, người Á Đông có những thành kiến của người Á Đông. Trà Lipton thay trà xanh, trà sen, nhưng chén trà vẫn đầy.
- 4) Tôi hoàn toàn đồng ý với anh N.P. khi anh nói Đạo Phật Việt Nam nên gạt bỏ mê tín dị đoan, nhưng tôi lại thấy hơi "nguy hiểm" khi anh nói rằng vì "tinh thần khoa học" "phải bỏ những điều huyền hoặc, phản khoa học trong Đạo Phật, dù là đã được ghi trong kinh điển. Chẳng hạn như những khái niệm "cõi trời", "linh hồn", "ma quỷ", "địa ngục", v.v. hay những hiện tượng siêu nhiên..."
Ai sẽ gạt bỏ và quyết định những gì phải gạt bỏ và theo những tiêu chuẩn nào ? Tiêu chuẩn khoa học chăng? Nhưng khoa học biến đổi không ngừng. Cách đây chỉ chục năm, ai nói về 'tectonique des plaques', 'chất đen', v.v.? Ai có thể đoán được khoa học sẽ phát triển như thế nào và mở những chân trời mới nào trong tương lai ? Nhà khoa học đầu thế kỷ trước đọc kinh điển đã có thể gạt bỏ bao nhiêu điều quý báu mà họ cho là huyền hoặc, phản khoa học ? Những điều đó có thể phản ảnh hay biểu tượng cho một thực tế tâm lý hay tôn giáo thâm trầm.
Làm sao tránh được tình trạng đáng tiếc mà người Anh tả như "vứt đứa bé với nước tắm"? (Thảm trạng này đã xảy ra biết bao nhiêu lần trong nhiều lãnh vực trong xã hội từ mấy chục năm.)
Tôi không bênh vực những phái bảo thủ đâu, nhưng tôi nghi ngờ sức phán đoán sáng suốt của loài người.
Các kinh tantra chẳng hạn, mới đọc sao mà thấy huyền hoặc, kỳ cục, khó hiểu. Thế mà mỗi chữ, mỗi câu có thể hiểu được theo năm trình độ khác nhau, từ sơ thiển đến vô cùng sâu sắc. Tác giả của tantra là người đạt được chính quả, ở trong nhất thiết trí mà viết. Làm sao người phàm phu với chút trí tuệ hạn chế có thể phán đoán là đúng hay sai và quyết định cái gì nên giữ, cái gì phải bỏ?
Những kinh điển Đại thừa cũng đầy rẫy những chuyện "phản khoa học" - nào là Đức Phật phóng quang, nào là xuất hiện vô số thế giới, vô số bồ tát, nào là mưa hoa sen, v.v. Có nên vứt bỏ những chuyện diệu siêu nhiên này vào thùng rác vì "phản khoa

học" không? Thế mà có Thầy giảng phải hiểu nghĩa đen và nghĩa bóng của kinh, bứt chấp trước và chiêm nghiệm cảnh giới trong kinh.

("Kinh Hoa Nghiêm là bản đồ của tâm linh giác ngộ, do đó rất nhiều lúc người đọc sẽ cảm thấy những gì mà kinh nói quá cao siêu. Đó là vì kinh nghiệm nội tâm chưa giác ngộ thì hoàn toàn khác hẳn với tâm linh giác ngộ của chư thánh hiền... Bởi thế, để cho chúng sinh giác ngộ, Phật phải dùng những biểu tượng, hình ảnh, quan niệm mà mình quen thuộc để diễn tả những cảnh giới mình hoàn toàn xa lạ." - Kinh Hoa Nghiêm, do CE dịch và lược giải, Bảo Pháp Thánh Hộ, 2000)

Những Lạt Ma Tây tạng gọi thế giới này, cuộc đời này là "sipa bardo", tức là khoảng cách của tất cả những gì có thể có được. Theo cách nhìn đó, vô lượng hiện tượng có thể xuất hiện được tùy theo duyên cơ hợp tan. "Tout est du domaine du possible." Con người trần tục là cái gì để khẳng định không có những thế giới khác, những "dimensions paralleles" (bình hành giới ?) Cách thu nhận, hiểu biết của người thường có phải duy nhất có thể được không?

Có người đã từng hỏi một vị Lạt ma : "tôi hoàn toàn không tin được vào địa ngục. Đối với tôi chuyện đó huyền hoặc quá. Đây có phải là biểu tượng cho một tâm trạng bị hoàn toàn bảo phủ bởi những ý giận dữ, ghen ghét (sân) chăng?" Vị Lạt ma trả lời : "Đúng lắm, địa ngục đúng là tình trạng tâm lý do sức mạnh của những ác ý giận dữ, ghen ghét gây ra. Các thế giới chỉ là trạng thái tâm lý. Không có thế giới nào thật hơn thế giới khác. Thế giới loại người không thật hơn thế giới của quỷ sứ. Địa ngục không ít thực chất hơn thế giới loại người. Bản chất của mọi thế giới chỉ là tâm thức, chỉ là không."

Đây là vài dòng suy nghĩ sơ sài , thoáng qua đầu trong khi đọc và dịch bài của anh N.P.